

KØBENHAVNS RÅDHUSE

af Hanne Fabricius

Under åben himmel

I middelalderen lå rådhusene gerne ved eller på byens torv. Her boede bystyret, og lige udenfor i det fri dømte bytinget de borgere der havde forbrudt sig mod byens særlov. Bytinget i København, der kan dateres tilbage til 1200-tallet og sikkert er lige så gammelt som byen selv, rykkede først i 1623 inden døre i et lille hus på Gammeltorv og senere i 1662 over i rådhuset. Man ved ikke præcis hvor Københavns første rådhus lå men højst sandsynlig ud til Gammeltorv og måske endda ved siden af Vor Frue Kirke. I middelalderen placerede man nemlig tit rådhus i nærheden af byens hovedkirke som en slags magtdemonstration over for kirken.

Æresløs i al fremtid

I slutningen af 1300-tallet blev byens andet rådhus opført lige overfor Frue Kirke på hjørnet af Studiestræde og Nørregade 11. I 1479 flyttede det længere ned på Gammeltorv, og det første danske universitet blev indviet i den gamle rådhusbygning. På torvet stod byens store vægt hvor alt hvad der blev handlet med på torvet blev vejlet af en *punder*. Byens foged og de tolv rådmænd på rådhuset bestemte vægt, mål og priser på det hele. I byens stadsret fra 1294 findes den ældste paragraf der forbyder bestikkelse af embedsmænd. De måtte ikke tage imod gaver og yde speciel hjælp under retssager. Hvis de alligevel gjorde det blev de gjort "æreløse i al fremtid".

Skafot og gabestok

Indtil Nytorv i 1606 blev udlagt som torv, stod byens skafot og gabestok foran rådhuset på Gammeltorv. Den offentlige ydmygelse på torvet blev regnet som en vigtig del af straffen. Og at det gik vildt for sig i datidens København vidner stadsrettens paragraffer om. Den uddelte hårde straffe til lovbrudere for at hugge folks fødder eller hænder af, stikke øjne ud, hive andre i næsen, ørene eller i håret, give kindheste og rive deres tøj i stykker. Desuden var det også forbudt at skyde med pil, kaste spyd eller sten ind i andres huse, så de blev såret eller slået ihjel.

